

## บทที่ 4

### ผลการศึกษา

การศึกษารั้ครั้งนี้ เป็นการศึกษเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาความรู้และการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก พุติกรรมสุขอนามัยของเด็ก และสิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ใน การป้องกันการเกิดโรคมือเท้าปาก อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ รวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในการป้องกัน โรคมือเท้าปากในศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเก็บข้อมูลการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก แบ่งเป็น 3 ข้อ

- 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล
- 2) แบบสอบถามความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก
- 3) แบบสอบถามเรื่องการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก แบ่งเป็น 3 ส่วน
  - 3.1) การปฏิบัติเรื่องอนามัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็ก
  - 3.2) การปฏิบัติเรื่องการดูแลเด็ก
  - 3.3) การปฏิบัติเรื่องการดูแลสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ส่วนที่ 2 แบบสังเกตพฤติกรรมสุขภาพของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ส่วนที่ 3 แบบประเมินสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Copyright© by Chiang Mai University  
All rights reserved

ผลการศึกษาแสดงเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 22 แห่ง โดยแบ่งเป็น

- 1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็กและข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 1.2 ข้อมูลความรู้และการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก
- 1.3 ข้อมูลด้านพฤติกรรมสุขอนามัยของเด็ก
- 1.4 ข้อมูลด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิดโรคจำนวน 10 แห่ง โดยแบ่งเป็น

- 2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็กและข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 2.2 ข้อมูลความรู้และการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก
- 2.3 ข้อมูลด้านพฤติกรรมสุขอนามัยของเด็ก
- 2.4 ข้อมูลด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 22 แห่ง

#### 1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็ก

จากการเก็บข้อมูลผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด จำนวน 47 คน พบว่าผู้ดูแลเด็กทั้งหมดเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 39 ปี ช่วงอายุที่พบมากที่สุดคือ อายุระหว่าง 30 - 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.6 ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 93.6 ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี ร้อยละ 72.3 สถานภาพคู่/สมรส ร้อยละ 53.2 มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท ร้อยละ 44.7 และมีระยะเวลาการทำงานที่เป็นผู้ดูแลเด็กระหว่าง 6 - 10 ปี มากพอๆกับระยะเวลาการทำงานที่เป็นผู้ดูแลเด็กระหว่าง 11 - 15 ปี โดยที่ระยะเวลาการทำงานที่เป็นผู้ดูแลเด็กต่ำสุด 2 ปี และสูงสุด 30 ปี (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็ก จำนวนทั้งหมด 47 คน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	47	100
อายุ (ปี)		
20 - 29	4	8.5
30 - 39	20	42.6
40 - 49	12	25.5
50 - 59	11	23.4
min = 28		
max = 57		
$\bar{X} \pm SD = 39 \pm 8.7$		
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	44	93.6
ปริญญาโท	3	6.4
การตรวจสุขภาพ		
ได้รับการตรวจสุขภาพ	34	72.3
ไม่ได้รับการตรวจสุขภาพ	13	27.7
สถานภาพสมรส		
โสด	18	38.3
คู่/สมรส	25	53.2
หม้าย	2	4.3
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	2	4.2
รายได้ต่อเดือน (บาท)		
5,000 - 10,000	18	38.3
10,001 - 15,000	21	44.7
15,001 - 20,000	8	17.0

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็ก จำนวนทั้งหมด 47 คน (ต่อ)

ระยะเวลาการทำงานที่เป็นผู้ดูแล (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 - 5	9	19.1
6 - 10	11	23.4
11 - 15	11	23.4
16 - 20	8	17.0
21 - 25	3	6.4
26 - 30	5	10.6
min = 2		
max = 30		
$\bar{X} \pm SD = 13.2 \pm 7.9$		

ในอำเภอลับแล พบว่า มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 22 แห่งจาก 8 ตำบลโดยในตำบลทุ่งยั้ง มีจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากที่สุด จำนวน 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 27.3 จำนวนผู้ดูแลเด็กต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ระหว่าง 1 - 4 คน ต่อศูนย์ โดยร้อยละ 50 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด จะมีผู้ดูแลเด็กจำนวน 2 คน ส่วนใหญ่มีสัดส่วน ครูผู้ดูแล 1 คนต่อเด็ก 16 - 20 คน ในด้านสถานที่เตรียมอาหารและผู้ปรุงอาหารสำหรับเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนใหญ่เป็นการจ้างบุคคลภายนอกเป็นผู้จัดทำอาหารสำหรับเด็ก โดยมีสถานที่เตรียมและปรุงอาหารแยกคนละส่วนจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 86.4 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ทั้งหมด 22 ศูนย์

พื้นที่	ข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศูนย์)	ร้อยละ
ตำบลน่านกกก		1	4.6
ตำบลแม่พูล		4	18.2
ตำบลฝายหลวง		4	18.2
ตำบลชัยภูมิพล		3	13.6
ตำบลศรีพนมมาศ		1	4.6
ตำบลทุ่งยั้ง		6	27.3

ตารางที่ 2 ข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ทั้งหมด 22 ศูนย์ (ต่อ)

ข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศูนย์)	ร้อยละ
ตำบลไผ่ล้อม	2	9.1
ตำบลด่านแม่คำมัน	1	4.6
จำนวนผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (คน)		
1	3	13.6
2	11	50.0
3	6	27.3
4	2	9.1
จำนวนเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (คน)		
0 - 20	4	18.2
21 - 40	11	50
41 - 60	5	22.7
61- 80	2	9.1
min = 8		
max = 68		
สัดส่วน ครูผู้ดูแล : เด็ก		
1 : 6 - 10	2	9.1
1 : 11 - 15	8	36.4
1 : 16 - 20	10	45.5
1 : 21 - 25	1	4.5
1 : 26 - 30	1	4.5
ผู้เตรียมอาหาร		
ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	1	4.5
แม่บ้านในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	2	9.01
จ้างบุคคลภายนอก	19	86.4
สถานที่เตรียมและปรุงอาหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก		
อยู่ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3	13.6
แยกคนละส่วนจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	19	86.4

การเกิดโรคมือเท้าปาก ในปี 2556 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เกิดโรคมือเท้าปาก ใกล้เคียงกับจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่เกิดโรค โดยพบการเกิดโรคมือเท้าปาก จำนวน 10 แห่ง ร้อยละ 45.5 และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่พบการเกิดโรคมือเท้าปาก จำนวน 12 แห่ง ร้อยละ 54.5 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเกิดโรคมือเท้าปากในปี 2556 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 22 ศูนย์

การเกิดโรคมือเท้า และปากในปี 2556 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน (ศูนย์)	ร้อยละ
พบโรค	10	45.5
ไม่พบโรค	12	54.5

## 1.2 ข้อมูลความรู้และการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก

### 1.2.1 ความรู้เรื่องโรคมือเท้าปากของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อมูลด้านความรู้เรื่องโรคมือเท้าปากของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 47 คน พบว่า ความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก เรื่องการติดต่อของโรคมือเท้าปาก ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถตอบคำถามได้ถูกต้องทุกคน ในเรื่อง โรคมือเท้าปาก มีสาเหตุ เกิดจากการติดเชื้อไวรัส และการใช้แก้วน้ำร่วมกัน ทำให้เกิดการติดต่อของโรคมือเท้าปาก ส่วนในเรื่อง การติดต่อของโรคมือเท้าปาก ที่มีแหล่งแพร่เชื้อโรคได้แก่ น้ำมูก น้ำลาย และอุจจาระของเด็ก ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถตอบได้ถูกต้อง เพียงร้อยละ 95.7

ความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก เรื่อง กลุ่มเสี่ยงของโรคมือเท้าปาก คือ เด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถตอบได้ถูกต้องทุกคน

ความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก เรื่อง การป้องกันโรคมือเท้าปาก ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทุกคนตอบถูก เพียง 1 ข้อ คือเรื่อง การล้างมือเป็นการป้องกันที่ดีที่สุดของโรคมือเท้าปาก ส่วนข้อคำถามเรื่อง เด็กที่ป่วยเป็นโรคมือเท้าปาก สามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนในศูนย์เด็กเล็ก ได้ตามปกติ และการทำความสะอาดห้องน้ำ ห้องส้วม สามารถช่วยควบคุมป้องกันโรคมือเท้าปาก ได้, ข้อคำถามเรื่อง โรคมือเท้าปาก สามารถป้องกันได้ด้วยการฉีดวัคซีน ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถตอบได้ถูกต้อง ร้อยละ 95.7 และร้อยละ 83.0 ตามลำดับ ส่วนข้อคำถามเรื่อง การหยิบอาหารที่ตกพื้นเข้าปาก ทำให้ป่วยเป็นโรคมือเท้าปาก ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถตอบได้ถูกต้องน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 72.3

ความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก เรื่อง อาการของโรคมือเท้าปาก ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถตอบได้ถูกต้องทุกคน เพียง 1 ข้อ คือเรื่อง อาการป่วย ได้แก่ มีไข้ มีจุดหรือผื่นแดงอักเสบใน

ปาก ตุ่มพองที่ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ส่วนข้อคำถามเรื่องเด็กจะเริ่มมีอาการป่วยหลังจากที่ได้รับเชื้อแล้ว 3 - 5 วัน และอาการเบื่ออาหาร และไม่ดูคนม เป็นอาการหนึ่งของโรค วัคซีน ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถตอบได้ถูกต้อง ร้อยละ 93.6 และร้อยละ 91.5 ตามลำดับ

**ตารางที่ 4** ความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (n = 47)

ความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก	ตอบถูก	
	จำนวน	(ร้อยละ)
<b>การติดต่อของโรค</b>		
โรคมือเท้าปาก เกิดจากการติดเชื้อไวรัส	47	(100)
การใช้แก้วน้ำร่วมกัน ทำให้เกิดการติดต่อของโรคมือเท้าปาก	47	(100)
แหล่งแพร่เชื้อโรคได้แก่ น้ำมูก น้ำลาย และอุจจาระของเด็ก	45	(95.7)
กลุ่มเสี่ยงของโรคมือเท้าปาก		
กลุ่มเสี่ยงของโรคมือเท้าปาก คือ เด็กเล็ก	47	(100)
<b>การป้องกันโรคมือเท้าปาก</b>		
การล้างมือเป็นการป้องกันที่ดีที่สุดของโรคมือเท้าปาก	47	(100)
เด็กที่ป่วยเป็นโรคมือเท้าปาก สามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนในศูนย์เด็กเล็กได้ตามปกติ	45	(95.7)
การทำความสะอาดห้องน้ำ ห้องส้วม สามารถช่วยควบคุมป้องกันโรคมือเท้าปาก ได้	45	(95.7)
โรคมือเท้าปาก สามารถป้องกันได้ด้วยการฉีดวัคซีน	39	(83.0)
การหยิบอาหารที่ตกพื้นเข้าปากทำให้ป่วยเป็นโรคมือเท้าปาก	34	(72.3)
<b>อาการของโรคมือเท้าปาก</b>		
อาการป่วย ได้แก่ มีไข้ มีจุดหรือผื่นแดงอักเสบในปาก	47	(100)
ตุ่มพองที่ฝ่ามือ ฝ่าเท้า		
เด็กจะเริ่มมีอาการป่วยหลังจากที่ได้รับเชื้อแล้ว 3-5 วัน	44	(93.6)
อาการเบื่ออาหาร และไม่ดูคนม เป็นอาการหนึ่งของโรค	43	(91.5)

จากการเก็บข้อมูลเรื่อง ความรู้เรื่อง โรคมือเท้าปาก ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 47 คน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ดูแลเด็ก ร้อยละ 57.4 สามารถตอบคำถามได้ทุกข้อ โดยที่มีผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 3 คน ร้อยละ 6.4 ได้คะแนนต่ำสุดคือ 8 คะแนน (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ความรู้เรื่อง โรคมือเท้าปาก ของผู้ดูแลเด็ก

ระดับคะแนน (%)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
12 (100)	27	57.4
11 (91.7)	13	27.6
10 (83.0)	2	4.3
9 (75.0)	2	4.3
8 (66.7)	3	6.4
รวม	47	100

#### 1.2.2 การปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

##### 1) การปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็ก

การปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็ก พบว่า การปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคลที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่หลังจากเสร็จภาระกิจจากห้องน้ำ/ห้องส้วม ร้อยละ 100 ส่วนการปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคลที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 80 ขึ้นไป ได้แก่ การล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่หลังจากสัมผัสสารคัดหลั่งเช่น น้ำมูก น้ำลาย อาเจียน อุจจาระเด็ก และการดูแลให้พื้นห้องแห้งสะอาดอยู่เสมอ ร้อยละ 97.9 การล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่หลังจากการเปลี่ยนผ้าอ้อมให้เด็ก ร้อยละ 95.7 การล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ เมื่อเข้ามาปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการตัดเล็บมือเล็บเท้าให้สั้น ร้อยละ 91.5 การล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ก่อนเตรียมหรือปรุงอาหารให้เด็ก และการล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ก่อนการป้อนอาหารให้เด็ก ร้อยละ 89.4 การล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่หลังจากปฏิบัติกิจกรรมนอกอาคาร ร้อยละ 85.1 ส่วนการปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคลที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ น้อยกว่าร้อยละ 80 ได้แก่ หัวข้อคำถามหากป่วยเป็นโรคติดต่อทางเดินหายใจ เช่น หวัด ผู้ดูแลเด็กจะสวมผ้าปิดปากปิดจมูก ร้อยละ 76.6 การสวมหน้ากากอนามัยที่สะอาดขณะเตรียม แจก ป้อนอาหารเด็ก ร้อยละ 46.8 และการไม่สวมเครื่องประดับที่นิ้วมือและข้อมือ ร้อยละ 36.2 ตามตารางที่ 6



ตารางที่ 6 การปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็ก (n = 47)

การปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคล ของผู้ดูแลเด็ก	จำนวน (ร้อยละ)			
	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติน้อยมาก	ไม่เคยปฏิบัติ
ทำนล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ หลังจากเสร็จภาระกิจจากห้องน้ำ/ ห้องส้วม	47 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ทำนล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ หลังจากสัมผัสสารคัดหลั่งเช่น น้ำมูก น้ำลาย อาเจียน อุจจาระเด็ก	46 (97.9)	1 (2.1)	0 (0)	0 (0)
ทำนดูแลให้พื้นห้องแห้งสะอาดอยู่ เสมอ	46 (97.9)	1 (2.1)	0 (0)	0 (0)
ทำนล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ หลังจากการเปลี่ยนผ้าอ้อมให้เด็ก	45 (95.7)	2 (4.3)	0 (0)	0 (0)
ทำนล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ เมื่อ เข้ามาปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก	43 (91.5)	4 (8.5)	0 (0)	0 (0)
ทำนตัดเล็บมือเล็บเท้าให้สั้น	43 (91.5)	4 (8.5)	0 (0)	0 (0)
ทำนล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ก่อน เตรียมหรือปรุงอาหารให้เด็ก	42 (89.4)	5 (10.6)	0 (0)	0 (0)
ทำนล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ก่อน การป้อนอาหารให้เด็ก	42 (89.4)	3 (6.4)	1 (2.1)	1 (2.1)

ตารางที่ 6 การปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็ก (n = 47) (ต่อ)

การปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคล ของผู้ดูแลเด็ก	จำนวน (ร้อยละ)			
	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติน้อยมาก	ไม่เคยปฏิบัติ
ท่านล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ หลังจากปฏิบัติกิจกรรมนอกอาคาร	40 (85.1)	6 (12.8)	1 (2.1)	0 (0)
หากท่านป่วยเป็นโรคติดต่อทางเดิน หายใจ เช่น หวัด ท่านสวมผ้าปิดปาก ปิดจมูก	36 (76.6)	10 (21.3)	1 (2.1)	0 (0)
ท่านสวมหน้ากากอนามัยที่สะอาดขณะ เตรียม แจก ป้อนอาหารเด็ก	22 (46.8)	17 (36.2)	3 (6.4)	5 (10.6)
ท่านไม่สวมเครื่องประดับที่นิ้วมือ และข้อมือ	17 (36.2)	16 (34.0)	3 (6.4)	11 (23.4)

## 2) การปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในการดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การปฏิบัติในการดูแลเด็กของผู้ดูแลเด็ก พบว่า สิ่งที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การดูแลให้เด็กล้างมือหลังจากการเล่นในสนามทุกครั้ง การจัดเตรียมผ้าเช็ดตัว ผ้าเช็ดหน้า แยกไว้เฉพาะสำหรับเด็กแต่ละคน การแยกแก้วน้ำส่วนตัวของเด็ก โดยการใส่ชื่อหรือสัญลักษณ์อย่างชัดเจน และการดูแลเด็กไม่ให้หยิบอาหารที่ตกหล่นพื้นมารับประทาน ร้อยละ 100 ส่วนการดูแลเด็กที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 90 ขึ้นไป ได้แก่ การดูแลให้เด็กล้างมือก่อนรับประทานอาหารทุกครั้ง การทำความสะอาดผ้าเช็ดตัว ผ้าเช็ดหน้าทุกผืนก่อนนำมาใช้ทุกครั้ง การทำความสะอาดภาชนะใส่น้ำดื่มด้วยน้ำยาล้างภาชนะทุกครั้ง ร้อยละ 97.9 การดูแลให้เด็กใช้แก้วน้ำส่วนตัวโดยไม่ใช้แก้วน้ำร่วมกันทุกครั้ง ร้อยละ 95.7 การดูแลเด็กไม่ให้อมของเล่นด้วยกัน/ซ้ากันการเวลาพบเด็กป่วย ท่านรีบแยกออกจากเด็กปกติคนอื่นๆทันที ร้อยละ 93.6

ส่วนการดูแลเด็กที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 80 ขึ้นไป ได้แก่ การดูแลความสะอาดเล็บมือเล็บเท้าของเด็ก การดูแลให้เด็กล้างมือหลังจากเด็กเสร็จภาระกิจจากห้องน้ำห้อง

สวม การคัดกรองเด็กป่วยหรือมีอาการผิดปกติก่อนการรับเข้าสู่ศูนย์ ร้อยละ 89.4 การดูแลให้เด็กล้างมือ ภายหลังจากการสัมผัสเด็กที่ป่วย ร้อยละ 81.2 การให้ผู้ปกครองงดการนำบุตรหลานที่ยังป่วยไม่หาย มาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 80.9

ทั้งนี้พบว่า ยังมีการให้ผู้ปกครองนำบุตรหลานที่ยังป่วยไม่หายมาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 19.1 การไม่ดูแลให้เด็กล้างมือภายหลังจากการสัมผัสเด็กที่ป่วยทุกครั้ง ร้อยละ 12.8 การไม่ ดูแลความสะอาดเล็บมือเล็บเท้าของเด็กเป็นประจำ การไม่ดูแลให้เด็กล้างมือภายหลังจากเด็กเสร็จ การกิจจากห้องน้ำห้องส้วมทุกครั้ง และการไม่คัดกรองเด็กป่วยหรือมีอาการผิดปกติก่อนการรับเข้า ศูนย์ ร้อยละ 10.6 การปล่อยให้เด็กอมของเล่นด้วยกัน/ซ้ากัน เวลาพบเด็กป่วย ไม่แยกออกจากเด็ก ปกติคนอื่นๆ ทันที ร้อยละ 6.3 การให้เด็กใช้แก้วน้ำร่วมกัน ร้อยละ 4.2 การไม่ดูแลให้เด็กล้างมือก่อน รับประทานอาหาร การทำไม่ความสะอาดผ้าเช็ดตัว ผ้าเช็ดหน้าทุกผืนทุกครั้ง ก่อนนำมาใช้ และการ ไม่ทำความสะอาดภาชนะใส่น้ำดื่มด้วยน้ำยาล้างภาชนะทุกครั้ง ร้อยละ 2.1 ตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การปฏิบัติในการดูแลเด็กของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (n = 47)

การปฏิบัติในการดูแลเด็ก	จำนวน (ร้อยละ)			
	ปฏิบัติเป็น ประจำ	ปฏิบัติเป็น บางครั้ง	ปฏิบัติน้อย มาก	ไม่เคย ปฏิบัติ
ท่านจัดเตรียมผ้าเช็ดตัว ผ้าเช็ดหน้า แยกไว้เฉพาะสำหรับเด็กแต่ละคน	47 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านแยกแก้วน้ำส่วนตัวของเด็ก โดย การใส่ชื่อหรือสัญลักษณ์อย่างชัดเจน	47 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านดูแลเด็กไม่ให้หยิบอาหารที่ตก หล่นพื้นมารับประทาน	47 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านดูแลให้เด็กล้างมือภายหลังจาก การเล่นในสนาม	47 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านดูแลให้เด็กล้างมือก่อน รับประทานอาหาร	46 (97.9)	1 (2.1)	0 (0)	0 (0)

ตารางที่ 7 การปฏิบัติในการดูแลเด็กของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (n = 47) (ต่อ)

การปฏิบัติในการดูแลเด็ก	จำนวน (ร้อยละ)			
	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติน้อยมาก	ไม่เคยปฏิบัติ
ท่านทำความสะอาดภาชนะใส่น้ำดื่มด้วยน้ำยาล้างภาชนะทุกครั้ง	46 (97.9)	1 (2.1)	0 (0)	0 (0)
ท่านทำความสะอาดผ้าเช็ดตัวผ้าเช็ดหน้าทุกผืนก่อนนำมาใช้	46 (97.9)	1 (2.1)	0 (0)	0 (0)
ท่านดูแลให้เด็กใช้แก้วน้ำส่วนตัวโดยไม่ใช้แก้วน้ำร่วมกัน	45 (95.7)	1 (2.1)	1 (2.1)	0 (0)
เวลาพบเด็กป่วย ท่านรีบแยกออกจากเด็กปกติคนอื่นๆทันที	44 (93.6)	2 (4.3)	1 (2.1)	0 (0)
ท่านดูแลเด็กไม่ให้อมของเล่นด้วยกัน/ซ้ากัน	44 (93.6)	2 (4.3)	1 (2.1)	0 (0)
ท่านดูแลความสะอาดเล็บมือเล็บเท้าของเด็ก	42 (89.4)	5 (10.6)	0 (0)	0 (0)
ท่านดูแลให้เด็กล้างมือหลังจากเด็กเสร็จภารกิจจากห้องน้ำห้องส้วม	42 (89.4)	5 (10.6)	0 (0)	0 (0)
ท่านคัดกรองเด็กป่วยหรือมีอาการผิดปกติก่อนการรับเข้าศูนย์	42 (89.4)	4 (8.5)	1 (2.1)	0 (0)

ตารางที่ 7 การปฏิบัติในการดูแลเด็กของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (n = 47) (ต่อ)

การปฏิบัติในการดูแลเด็ก	จำนวน (ร้อยละ)			
	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติน้อยมาก	ไม่เคยปฏิบัติ
ท่านดูแลให้เด็กล้างมือภายหลังจากการสัมผัสเด็กที่ป่วย	41 (81.2)	6 (12.8)	0 (0)	0 (0)
ท่านให้ผู้ปกครองงดการนำบุตรหลานที่ยังป่วยไม่หายมาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	38 (80.9)	8 (17.0)	1 (2.1)	0 (0)

### 3) การปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในการดูแลสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การปฏิบัติในการดูแลสิ่งแวดล้อมของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า สิ่งที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การทำความสะอาดห้องน้ำและสุขภัณฑ์ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ การจัดให้มีการนำขยะไปทิ้ง การเปิดหน้าต่างห้องเรียน ห้องกิจกรรม ให้อากาศถ่ายเท แสงแดดส่องถึง และมีแสงสว่างเพียงพอ และการเช็ดพื้นหากพื้นห้องเปียก หรือ ดูแลให้พื้นห้องแห้งเสมอ ร้อยละ 100 ส่วนการดูแลสิ่งแวดล้อมที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 90 ขึ้นไป ได้แก่ การทำความสะอาดโต๊ะเก้าอี้ที่เด็กรับประทานอาหาร ร้อยละ 97.9 การล้างห้องน้ำและสุขภัณฑ์หลังเด็กขับถ่ายด้วยน้ำสะอาด การทำความสะอาดเครื่องนอน ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอนด้วยการซัก ร้อยละ 95.7 ส่วนการดูแลสิ่งแวดล้อมที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 80 ขึ้นไป ได้แก่ การทำความสะอาด ล้างของเล่นเด็ก การทำความสะอาดห้องเรียนหรือห้องกิจกรรมด้วยการเช็ดถูด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ ร้อยละ 89.4 การนำที่นอนของเด็กออกผึ่งแดด ร้อยละ 81.2 ส่วนการดูแลสิ่งแวดล้อมที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ ต่ำกว่าร้อยละ 80 ได้แก่ การกำจัดน้ำเสียลงสู่บ่อบำบัด ร้อยละ 74.5 ทั้งนี้ยังพบว่า มีการปฏิบัติในการดูแลสิ่งแวดล้อมของผู้ดูแลเด็กบางราย ไม่กำจัดน้ำเสียลงสู่บ่อบำบัดเป็นประจำ ร้อยละ 25.5 การไม่นำที่นอนของเด็กออกผึ่งแดดเป็นประจำ ร้อยละ 12.7 การไม่ทำความสะอาด ล้างของเล่นเด็ก และการไม่ทำความสะอาดห้องเรียนหรือห้องกิจกรรมด้วยการเช็ดถูด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ ร้อยละ 10.6 การไม่ล้างห้องน้ำและสุขภัณฑ์หลังเด็กขับถ่ายด้วยน้ำสะอาดเป็นประจำ และการไม่ทำความสะอาดเครื่องนอน ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอนด้วยการซักเป็นประจำ ร้อยละ 4.2 การไม่ทำความสะอาดโต๊ะเก้าอี้ที่เด็กรับประทานอาหารเป็นประจำ ร้อยละ 2.1 (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 การปฏิบัติในการดูแลสิ่งแวดล้อม ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (n = 47)

การปฏิบัติในการดูแลสิ่งแวดล้อม	จำนวน (ร้อยละ)			
	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติน้อยมาก	ไม่เคยปฏิบัติ
ท่านทำความสะอาดห้องน้ำและสุขภัณฑ์ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ	47 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านเปิดหน้าต่างห้องเรียน ห้องกิจกรรม ให้อากาศถ่ายเท แสงแดดส่องถึง และมีแสงสว่างเพียงพอ	47 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านทำการเช็ดพื้นหากพื้นห้องเปียกหรือ ดูแลให้พื้นห้องแห้งเสมอ	47 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านจัดให้มีการนำขยะไปทิ้ง	47 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านทำความสะอาดโต๊ะเก้าอี้ที่เด็กรับประทานอาหาร	46 (97.9)	1 (2.1)	0 (0)	0 (0)
ท่านล้างห้องน้ำและสุขภัณฑ์หลังเด็กขับถ่ายด้วยน้ำสะอาด	45 (95.7)	1 (2.1)	1 (2.1)	0 (0)
ท่านทำความสะอาดเครื่องนอน ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอนด้วยการซัก	45 (95.7)	1 (2.1)	1 (2.1)	0 (0)
ท่านทำความสะอาด ล้างของเล่นเด็ก	42 (89.4)	4 (8.5)	1 (2.1)	0 (0)
ท่านทำความสะอาดห้องเรียนหรือห้องกิจกรรมด้วยการเช็ดถูด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ	42 (89.4)	5 (10.6)	0 (0)	0 (0)
ท่านนำที่นอนของเด็กออกผึ่งแดด	41 (81.2)	5 (10.6)	1 (2.1)	0 (0)
ท่านมีการกำจัดน้ำเสียลงสู่บ่อบำบัด	35 (74.5)	5 (10.6)	2 (4.3)	5 (10.6)

### 1.3 การสังเกตพฤติกรรมสุขภาพของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผลการสังเกตพฤติกรรมสุขภาพของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 22 ศูนย์ ในอำเภอลับแล พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ให้เด็กล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ร้อยละ 81.8 แต่ส่วนใหญ่เป็นการล้างมือด้วยน้ำเปล่า ร้อยละ 88.9 ส่วนการล้างมือ หลังจากเข้าห้องน้ำ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่งให้เด็กล้างมือ หลังจากเข้าห้องน้ำ แต่ส่วนใหญ่เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะล้างมือด้วยน้ำเปล่า ร้อยละ 77.3 การเช็ดมือหลังล้างมือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่งให้เด็กเช็ดด้วยผ้าเช็ดมือ ส่วนเรื่องพฤติกรรมในการรับประทานอาหารของเด็ก พบว่า เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่งใช้ช้อนในการรับประทานอาหาร และไม่ตักอาหารรับประทานภาควิเดียวกันกับเพื่อน และเด็กส่วนใหญ่ไม่ใช้มือหยิบจับอาหารรับประทาน หรือหยิบอาหารที่ตกนอกรจาน/ถาดใส่ปาก ร้อยละ 77.3 พฤติกรรมการกีด/อม ของเล่น ร่วมกับเพื่อน/ต่อจากเพื่อน เด็กส่วนใหญ่ไม่กีด/อม ของเล่น ร่วมกับเพื่อน/ต่อจากเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 90.9 ส่วนเรื่องพฤติกรรมใช้ผ้าเช็ดหน้า/ผ้าเช็ดตัว เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนใหญ่จะไม่ใช้ผ้าเช็ดหน้า/ผ้าเช็ดตัว และแก้วน้ำ ร่วมกันกับเพื่อน ร้อยละ 95.5 ตามตารางที่ 9

ตารางที่ 9 พฤติกรรมสุขภาพของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 22 ศูนย์

	สุขอนามัย	ปฏิบัติ	
		จำนวน	ร้อยละ
1	การล้างมือ		
	-ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร	18	(81.8)
	ล้างด้วยน้ำเปล่า	16	(88.9)
	ล้างด้วยน้ำและสบู่	2	(11.1)
	-การล้างมือ หลังจากเข้าห้องน้ำ	22	(100)
	ล้างด้วยน้ำเปล่า	17	(77.3)
	ล้างด้วยน้ำและสบู่	5	(22.7)
	-การล้างมือหลังหยิบจับของเล่น	6	(27.3)
	ล้างด้วยน้ำเปล่า	6	(100)
	ล้างด้วยน้ำและสบู่	0	(0)
2	การเช็ดมือหลังล้างมือ		
	เช็ดมือด้วยกระดาษชำระแบบใช้แล้วทิ้ง	0	(0)
	เช็ดด้วยผ้าเช็ดมือ	22	(100)
3	การใช้ช้อนในการรับประทานอาหาร	22	(100)

ตารางที่ 9 พฤติกรรมสุขภาพของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 22 ศูนย์ (ต่อ)

สุขอนามัย	ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ
4 การใช้มือหยิบจับอาหารรับประทาน		
การหยิบอาหารที่ตกนอกจาน/ถาดใส่ปาก	5	(22.7)
การตักรับอาหารรับประทานถาดเดียวกันกับเพื่อน	0	(0)
5 การกััด / อม ของเล่น ร่วมกับเพื่อน/ ต่อจากเพื่อน	2	(9.1)
6 การใช้ผ้าเช็ดหน้า/ผ้าเช็ดตัว ร่วมกัน	1	(4.5)
7 การใช้แก้วน้ำร่วมกัน	1	(4.5)

1.4 การประเมินสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ตามมาตรฐานของกรมควบคุมโรค)

ผลการประเมินสิ่งแวดล้อมด้านสภาพแวดล้อมอาคารสถานที่ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ในเรื่องสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร และการมีจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วนตามกิจกรรม ร้อยละ 81.8 และร้อยละ 72.7 ตามลำดับ ในส่วนการประเมินสิ่งแวดล้อมของห้องเรียน พบว่าห้องเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มี พื้น ผนัง และบริเวณภายในอาคาร แห่งสะอาด ไม่มีคราบสกปรก ไม่มีกลิ่นเหม็น ผ่านเกณฑ์การประเมินและมีพื้นที่ใช้สอยในห้องนอน หรือห้องกิจกรรม เพียงพอ จำนวนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 68.2

ในการประเมินสิ่งแวดล้อม ในหัวข้อเครื่องใช้สำหรับเด็ก พบว่า ร้อยละ 54.5 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผ่านเกณฑ์การประเมินในเรื่อง ความสะอาดของเล่นเด็กทุกประเภท และมากกว่าร้อยละ 77.3 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผ่านเกณฑ์การประเมินในเรื่อง เครื่องนอนสะอาด ไม่มีคราบ ไม่มีกลิ่นเหม็น และได้จัดให้มีแก้วน้ำดื่มเฉพาะตัวเด็กครบทุกคนและจัดเก็บแก้วน้ำในที่สะอาด ถึง ร้อยละ 90.9

การประเมินสิ่งแวดล้อม ในหัวข้อ ห้องน้ำ ห้องส้วม พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินในเรื่อง การมีห้องน้ำ ห้องส้วม แยกจากกัน, ความสะอาด ห้องน้ำ ห้องส้วม แห่ง และการมีอากาศถ่ายเทสะดวก และจำนวน โถส้วมถ่ายอุจจาระ ร้อยละ 72.7 และร้อยละ 68.2 ตามลำดับ

การประเมินสิ่งแวดล้อม ด้าน สถานล้างมือ/แปรงฟัน พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าร้อยละ 50 ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินในเรื่อง สถานล้างมือ/แปรงฟัน และอ่างล้างมือ/สถานที่ล้างมือ มีกลิ่นเหม็น ไม่สะอาด มีคราบสกปรก

การประเมินสิ่งแวดล้อม ด้าน การป้องกันควบคุมโรค พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินในเรื่อง ศูนย์เด็กเล็กจัดให้มีอุปกรณ์ในการป้องกันควบคุมโรค ร้อยละ 68.2 ในเรื่อง การมี



อุปกรณ์และสื่อต่างๆ ที่ใช้ประกอบการสอน เรื่องการป้องกันควบคุมโรคในศูนย์เด็กเล็ก ร้อยละ 81.8 และในเรื่องภาชนะรองรับขยะ ร้อยละ 68.2 ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การประเมินสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 22 ศูนย์

เกณฑ์การประเมิน	จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์	
	แห่ง	(ร้อยละ)
สภาพแวดล้อมอาคารสถานที่		
สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารของศูนย์เด็กเล็กสะอาด	18	(81.8)
ศูนย์เด็กเล็กจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วนตามกิจกรรม	16	(72.7)
ห้องเรียน		
พื้น ผนัง และบริเวณภายในอาคาร แห่ง สะอาดไม่มีคราบสกปรก ไม่มีกลิ่นเหม็น	15	(68.2)
ศูนย์เด็กเล็กมีพื้นที่ใช้สอย ในห้องนอน หรือห้องกิจกรรมเพียงพอ	15	(68.2)
เครื่องใช้สำหรับเด็ก		
ของเล่น		
ความสะอาดของเล่นเด็กทุกประเภท	12	(54.5)
เครื่องนอน		
เครื่องนอนสะอาด ไม่มีคราบ ไม่มีกลิ่นเหม็น	17	(77.3)
แก้วนํ้า		
การจัดให้มีแก้วนํ้าดื่มเฉพาะตัวเด็กครบทุกคนและจัดเก็บแก้วนํ้าในที่สะอาด	20	(90.9)
ห้องน้ำ ห้องส้วม		
ห้องน้ำ ห้องส้วม แยกจากกัน	6	(27.3)
ห้องน้ำ ห้องส้วม แห่ง สะอาด ไม่มีคราบสกปรกไม่มีกลิ่นเหม็น และมีอากาศถ่ายเทสะดวก	7	(31.8)
จำนวน โถส้วมถ่ายอุจจาระ	7	(31.8)

ตารางที่ 10 การประเมินสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 22 ศูนย์ (ต่อ)

เกณฑ์การประเมิน	จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์	
	แห่ง	(ร้อยละ)
สถานล้างมือ/แปรงฟัน		
จำนวนก๊อกที่ล้างมือ	9	(40.9)
อ่างล้างมือ/สถานที่ล้างมือ สะอาด ไม่มีคราบสกปรกไม่มีกลิ่นเหม็น	11	(50.0)
การป้องกันควบคุมโรค		
ศูนย์เด็กเล็กจัดให้มีอุปกรณ์ในการป้องกันควบคุมโรคมือเท้าปาก	7	(31.8)
มีอุปกรณ์และสื่อต่างๆ ที่ใช้ประกอบการสอน เรื่องการป้องกันควบคุมโรคในศูนย์เด็กเล็ก	4	(18.2)
ภาชนะรองรับขยะ	7	(31.8)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก ของผู้ดูแลเด็ก กับการเกิดโรคมือเท้าปาก ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ความรู้ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เรื่อง แหล่งที่มาของเชื้อโรค การคัดแยกเด็กป่วยกับเด็กปกติ และความรู้เรื่องการพฤติกรรมเสี่ยงจากการหยิบจับอาหารที่ตกพื้นมารับประทานของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไม่มีความสัมพันธ์กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบโรคมือเท้าปาก ตามตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก ของผู้ดูแลเด็ก กับการเกิดโรคมือเท้าและปากของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อความถามความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบโรค		ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่พบโรค		P-value
	ตอบใช่	ตอบไม่ใช่	ตอบใช่	ตอบไม่ใช่	
แหล่งแพร่เชื้อโรคมือเท้าปาก ได้แก่ น้ำมูก น้ำลาย และอุจจาระของเด็ก	6	1	14	1	0.54
เด็กที่ป่วยด้วยโรคมือเท้าปาก สามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนได้ตามปกติ	0	22	0	22	หาค่าไม่ได้
การหยิบอาหารที่ตกพื้นเข้าปากทำให้ป่วยเป็นโรคมือเท้าปาก	4	3	10	5	0.51

จากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก ในด้านอนามัยส่วนบุคคล และด้านการดูแลเด็ก ไม่มีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคมือเท้าปากของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก ในด้านการดูแลสิ่งแวดล้อม ในเรื่องการทำความสะอาดของเล่นมีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคมือเท้าปากของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value = 0.02) ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กกับการเกิดโรคมือเท้าปาก

ข้อความถามเรื่องการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก (n=22)	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบโรค		ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่พบโรค		P-value
	ตอบปฏิบัติเป็นประจำ	ตอบปฏิบัติบางครั้ง	ตอบปฏิบัติเป็นประจำ	ตอบปฏิบัติบางครั้ง	
	ด้านอนามัยส่วนบุคคล				
ล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ เมื่อเข้ามาปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	5	2	14	1	0.22
ล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่หลังจากปฏิบัติกิจกรรมนอกอาคาร	4	3	14	1	0.07
ด้านการดูแลเด็ก					
ดูแลให้เด็กล้างมือก่อนรับประทานอาหาร	7	0	14	1	0.68
ดูแลไม่ให้เด็กใช้แก้วน้ำร่วมกัน	5	2	15	0	0.95
คัดกรองเด็กป่วยหรือมีอาการผิดปกติก่อนการรับเข้าศูนย์	4	3	14	1	0.07
เวลาพบเด็กป่วยรีบแยกออกจากเด็กปกติทันที	6	1	14	1	0.54
ด้านการดูแลสิ่งแวดล้อม					
ทำความสะอาด ล้างของเล่นเด็ก	3	4	14	1	0.02*
ทำความสะอาดห้องเรียนหรือห้องกิจกรรมด้วยการเช็ดถูด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ	5	2	12	3	0.65
นำที่นอนของเด็กออกผึ่งแดด	3	4	13	2	0.07

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ P-value ≤ 0.05

## ส่วนที่ 2 ผลการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิดโรคมือเท้าปาก จำนวน 10 แห่ง

2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็กและข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิดโรคมือเท้าปาก

จากการรวบรวมข้อมูลผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิดโรคมือเท้าปาก จำนวน 28 คน พบว่าผู้ดูแลเด็กทั้งหมดเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 41 ปี ช่วงอายุที่พบมากที่สุดคือ อายุระหว่าง 30 - 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.7 ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 96.4 ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี ร้อยละ 100 สถานภาพคู่/สมรส ร้อยละ 57.1 มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท ร้อยละ 53.6 และมีระยะเวลาการทำงานที่เป็นผู้ดูแลเด็กระหว่าง 6 - 10 ปี ร้อยละ 26.6 โดยที่ระยะเวลาการทำงานที่เป็นผู้ดูแลเด็กต่ำสุด 2 ปี และสูงสุด 28 ปี (ตารางที่ 13)



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Copyright© by Chiang Mai University  
All rights reserved

ตารางที่ 13 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิดโรคมือเท้าปาก จำนวนทั้งหมด 28 คน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	28	100
อายุ (ปี)		
20 - 29	4	14.3
30 - 39	10	35.7
40 - 49	6	21.4
50 - 59	8	28.6
in = 28		
Max = 56		
$\bar{X} \pm SD = 41 \pm 9.3$		
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	27	96.4
ปริญญาโท	1	3.6
การตรวจสุขภาพ		
ได้รับการตรวจสุขภาพ	28	100
ไม่ได้รับการตรวจสุขภาพ	0	0
สถานภาพสมรส		
โสด	8	28.6
คู่/สมรส	16	57.1
หม้าย	2	7.1
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	2	7.1
รายได้ต่อเดือน (บาท)		
5,000 – 10,000	11	39.3
10,001 – 15,000	15	53.6
15,001 – 20,000	2	7.2

ตารางที่ 13 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิดโรคมือเท้าปาก จำนวนทั้งหมด 28 คน (ต่อ)

ระยะเวลาการทำหน้าที่เป็นผู้ดูแล (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 - 5	6	21.4
6 - 10	8	28.6
11 - 15	5	17.9
16 - 20	5	17.9
21 - 25	1	3.6
26 - 30	1	3.6
Min = 2		
Max = 28		
$\bar{X} \pm SD = 12.5 \pm 7.9$		

## 2.2 ข้อมูลความรู้และการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็ก

### 2.2.1 ความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิดโรคมือเท้าปาก ข้อมูลด้านความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 28 คน พบว่าความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก เรื่อง กลุ่มเสี่ยงของโรคมือเท้าปาก ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถตอบคำถามได้ถูกต้องทุกคน

ความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก เรื่อง การป้องกันโรคมือเท้าปาก ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทุกคนตอบถูก เพียง 2 ข้อ คือเรื่อง การล้างมือเป็นการป้องกันที่ดีที่สุดของโรคมือเท้าปาก และเรื่อง เด็กที่ป่วยเป็นโรคมือเท้าปาก สามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนในศูนย์เด็กเล็กได้ตามปกติ

ส่วนเรื่องการทำความสะอาดห้องน้ำ ห้องส้วม สามารถช่วยควบคุมป้องกันโรคมือเท้าปาก ได้ และคำถาม การหยิบอาหารที่ตกพื้นเข้าปากทำให้ป่วยเป็นโรคมือเท้าปาก โรคมือเท้าปากสามารถป้องกันได้ด้วยการฉีดวัคซีน ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถตอบได้ถูกต้อง ร้อยละ 92.9 และร้อยละ 85.7ตามลำดับ ส่วนข้อคำถามเรื่องโรคมือเท้าปาก สามารถป้องกันได้ด้วยการฉีดวัคซีน ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถตอบได้ถูกต้องน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 78.6

ความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก เรื่อง อาการของโรคมือเท้าปาก ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถตอบได้ถูกต้องทุกคน เพียง 2 ข้อ คือเรื่อง อาการป่วย ได้แก่ มีไข้ มีจุดหรือผื่นแดงอักเสบในปาก ตุ่มพองที่ฝ่ามือ ฝ่าเท้า และอาการเบื่ออาหาร และไม่ดูคนม เป็นอาการหนึ่งของโรค ส่วนข้อ

คำถามเรื่องเด็กจะเริ่มมีอาการป่วยหลังจากที่ได้รับเชื้อแล้ว 3 - 5 วัน ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถตอบได้ถูกต้อง ร้อยละ 96.4 ตามลำดับ

**ตารางที่ 14** ความรู้เรื่องโรคมือเท้าปากของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิดโรคมือเท้าปาก

ความรู้เรื่องโรคมือเท้าปาก	ตอบถูก	
	จำนวน	(ร้อยละ)
<b>การติดต่อของโรค</b>		
โรคมือเท้าปาก เกิดจากการติดเชื้อไวรัส	28	(100)
การใช้แก้วน้ำร่วมกัน ทำให้เกิดการติดต่อของโรคมือเท้าปาก	28	(100)
แหล่งแพร่เชื้อโรคได้แก่ น้ำมูก น้ำลาย และอุจจาระของเด็ก	27	(96.4)
<b>กลุ่มเสี่ยงของโรคมือเท้าปาก</b>		
กลุ่มเสี่ยงของโรคมือเท้าปาก คือ เด็กเล็ก	28	(100)
<b>การป้องกันโรคมือเท้าปาก</b>		
การล้างมือเป็นการป้องกันที่ดีที่สุดของโรคมือเท้าปาก	28	(100)
เด็กที่ป่วยเป็นโรคมือเท้าปาก สามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนในศูนย์เด็กเล็กได้ตามปกติ	28	(100)
การทำความสะอาดห้องน้ำ ห้องส้วม สามารถช่วยควบคุมป้องกันโรคมือเท้าปาก ได้	26	(92.9)
โรคมือเท้าปาก สามารถป้องกันได้ด้วยการฉีดวัคซีน	22	(78.6)
การหยิบอาหารที่ตกพื้นเข้าปากทำให้ป่วยเป็นโรคมือเท้าปาก	24	(85.7)
<b>อาการของโรคมือเท้าปาก</b>		
อาการป่วย ได้แก่ มีไข้ มีจุดหรือผื่นแดงอักเสบในปาก	28	(100)
ตุ่มพองที่ฝ่ามือ ฝ่าเท้า		
เด็กจะเริ่มมีอาการป่วยหลังจากที่ได้รับเชื้อแล้ว 3-5 วัน	27	(96.4)
อาการเบื่ออาหาร และไม่ดุนม เป็นอาการหนึ่งของโรค	28	(100)

จากการเก็บข้อมูลเรื่อง ความรู้เรื่อง โรคมือเท้าปาก ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 28 คน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ดูแลเด็ก ร้อยละ 50.0 สามารถตอบคำถามได้ทุกข้อ โดยที่มีผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 3 คน ร้อยละ 10.7 ได้คะแนนต่ำสุดคือ 8 คะแนน (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 ระดับความรู้เรื่อง โรคมือเท้าปาก ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิด โรคมือเท้าปาก

ระดับคะแนน (%)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
12 (100)	14	50.0
11 (91.7)	11	39.3
10 (83.0)	3	10.7
9 (75.0)	0	0
8 (66.7)	0	0
รวม	28	100

## 2.2.2 การปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิดโรคมือเท้าปาก

### 1) การปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็ก

การปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็ก พบว่า การปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคลที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่หลังจากเสร็จภาระกิจจากห้องน้ำ/ห้องส้วม ร้อยละ 100 ส่วนการปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคลที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 80 ขึ้นไป ได้แก่ การล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่หลังจากสัมผัสสารคัดหลั่งเช่น น้ำมูก น้ำลาย อาเจียน อุจจาระเด็ก ร้อยละ 96.4 การล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่หลังจากการเปลี่ยนผ้าอ้อมให้เด็ก ร้อยละ 92.9 การล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ เมื่อเข้ามาปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการตัดเล็บมือเล็บเท้าให้สั้น ร้อยละ 85.7 การล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ก่อนเตรียมหรือปรุงอาหารให้เด็ก และการล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ก่อนการป้อนอาหารให้เด็ก ร้อยละ 82.1 การล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่หลังจากปฏิบัติกิจกรรมนอกอาคาร ร้อยละ 78.6

ส่วนการปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคลที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ น้อยกว่าร้อยละ 80 ได้แก่ การดูแลให้พื้นห้องแห้งสะอาดอยู่เสมอ และหวัข้อคำถามหากป่วยเป็นโรคติดต่อทางเดินหายใจ เช่น หวัด ผู้ดูแลเด็กจะสวมผ้าปิดปากปิดจมูก ร้อยละ 71.4 การสวมหน้ากากป้องกันที่สะอาดขณะเตรียมแจก ป้อนอาหารเด็ก ร้อยละ 53.6 และการไม่สวมเครื่องประดับที่นิ้วมือและข้อมือ ร้อยละ 28.6 ตามตารางที่ 16



ตารางที่ 16 การปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิดโรคมือ  
เท้าปาก จำนวน 28 คน

การปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคล ของผู้ดูแลเด็ก	จำนวน (ร้อยละ)			
	ปฏิบัติเป็น ประจำ	ปฏิบัติเป็น บางครั้ง	ปฏิบัติน้อย มาก	ไม่เคย ปฏิบัติ
ทำนล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ หลังจากเสร็จภาระกิจจากห้องน้ำ/ ห้องส้วม	28 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ทำนล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ หลังจากสัมผัสสารคัดหลั่งเช่น น้ำมูก น้ำลาย อาเจียน อุจจาระเด็ก	27 (96.4)	1 (3.6)	0 (0)	0 (0)
ทำนดูแลให้พื้นห้องแห้งสะอาดอยู่ เสมอ	20 (71.4)	7 (25.0)	1 (3.6)	0 (0)
ทำนล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ หลังจากการเปลี่ยนผ้าอ้อมให้เด็ก	26 (92.9)	2 (7.1)	0 (0)	0 (0)
ทำนล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ เมื่อ เข้ามาปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก	24 (85.7)	4 (14.3)	0 (0)	0 (0)
ทำนตัดเล็บมือเล็บเท้าให้สั้น	24 (85.7)	4 (14.3)	0 (0)	0 (0)
ทำนล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ก่อน เตรียมหรือปรุงอาหารให้เด็ก	24 (85.7)	4 (14.3)	0 (0)	0 (0)
ทำนล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ก่อน การป้อนอาหารให้เด็ก	23 (82.1)	3 (10.7)	1 (3.6)	1 (3.6)

ตารางที่ 16 การปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิดโรคมือเท้าปาก จำนวน 28 คน (ต่อ)

การปฏิบัติด้านอนามัยส่วนบุคคล ของผู้ดูแลเด็ก	จำนวน (ร้อยละ)			
	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติน้อยมาก	ไม่เคยปฏิบัติ
ท่านล้างมือตามขั้นตอนด้วยสบู่ หลังจากปฏิบัติกิจกรรมนอกอาคาร	22 (78.6)	5 (17.9)	1 (3.6)	0 (0)
หากท่านป่วยเป็นโรคติดต่อทางเดิน หายใจ เช่น หวัด ท่านสวมผ้าปิดปาก ปิดจมูก	20 (71.4)	7 (25.0)	1 (3.6)	0 (0)
ท่านสวมผ้ากันเปื้อนที่สะอาดขณะ เตรียม แจก ป้อนอาหารเด็ก	15 (53.6)	6 (21.4)	3 (10.7)	4 (14.3)
ท่านไม่สวมเครื่องประดับที่นิ้วมือ และข้อมือ	8 (28.6)	11 (39.3)	2 (7.1)	7 (25.0)

2) การปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในการดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิดโรคมือเท้าปาก

การปฏิบัติในการดูแลเด็กของผู้ดูแลเด็ก พบว่า สิ่งที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การดูแลให้เด็กล้างมือหลังจากการเล่นในสนามทุกครั้ง การจัดเตรียมผ้าเช็ดตัว ผ้าเช็ดหน้า แยกไว้เฉพาะสำหรับเด็กแต่ละคน การแยกแก้วน้ำส่วนตัวของเด็ก โดยการใส่ชื่อหรือสัญลักษณ์อย่างชัดเจน และการดูแลเด็กไม่ให้หยิบอาหารที่ตกหล่นพื้นมารับประทาน ร้อยละ 100 ส่วนการดูแลเด็กที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 90 ขึ้นไปได้แก่ การดูแลให้เด็กล้างมือก่อนรับประทานอาหารทุกครั้ง การทำความสะอาดผ้าเช็ดตัว ผ้าเช็ดหน้าทุกผืนก่อนนำมาใช้ทุกครั้ง การดูแลให้เด็กล้างมือหลังจากเด็กเสร็จภารกิจจากห้องน้ำห้องส้วม การทำความสะอาดภาชนะใส่น้ำดื่มด้วยน้ำยาล้างภาชนะทุกครั้ง ร้อยละ 96.4 การดูแลให้เด็กใช้แก้วน้ำส่วนตัวโดยไม่ใช้แก้วน้ำร่วมกันทุกครั้ง และการ

ดูแลเด็กไม่ให้หอมของเล่นด้วยกัน/ซ้ากัน การเวลาพบเด็กป่วย ท่านรีบแยกออกจากเด็กปกติคนอื่นๆ  
ทันที ร้อยละ 92.9

ส่วนการดูแลเด็กที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 80 ขึ้นไปได้แก่ การดูแลความสะอาดเล็บมือเล็บเท้าของเด็ก ร้อยละ 89.3 การคัดกรองเด็กป่วยหรือมีอาการผิดปกติก่อนการรับเข้าศูนย์ และการดูแลให้เด็กล้างมือภายหลังจากการสัมผัสเด็กที่ป่วย การให้ผู้ปกครองงดการนำบุตรหลานที่ยังป่วยไม่หายมาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 85.7

ทั้งนี้พบว่า ยังมีการให้ผู้ปกครองนำบุตรหลานที่ยังป่วยไม่หายมาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 14.3 การไม่ดูแลให้เด็กล้างมือภายหลังจากการสัมผัสเด็กที่ป่วยทุกครั้ง ร้อยละ 14.3 การไม่ดูแลความสะอาดเล็บมือเล็บเท้าของเด็กเป็นประจำ การไม่ดูแลให้เด็กล้างมือภายหลังจากเด็กเสร็จภารกิจจากห้องน้ำห้องส้วมทุกครั้ง และการไม่คัดกรองเด็กป่วยหรือมีอาการผิดปกติก่อนการรับเข้าศูนย์ ร้อยละ 14.3 การปล่อยให้เด็กหอมของเล่นด้วยกัน/ซ้ากัน เวลาพบเด็กป่วย ไม่แยกออกจากเด็กปกติคนอื่นๆ ทันที ร้อยละ 7.2 การให้เด็กใช้แก้วน้ำร่วมกัน ร้อยละ 7.2 การไม่ดูแลให้เด็กล้างมือก่อนรับประทานอาหาร การทำไม่ความสะอาดผ้าเช็ดตัว ผ้าเช็ดหน้าทุกผืนทุกครั้ง ก่อนนำมาใช้ และการไม่ทำความสะอาดภาชนะใส่น้ำดื่มด้วยน้ำยาล้างภาชนะทุกครั้ง ร้อยละ 3.6 ตามตารางที่ 17

ตารางที่ 17 การปฏิบัติในการดูแลเด็กของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบ  
การเกิดโรคมือเท้าปาก (n = 28)

การปฏิบัติในการดูแลเด็ก	จำนวน (ร้อยละ)			
	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติน้อยมาก	ไม่เคยปฏิบัติ
ท่านจัดเตรียมผ้าเช็ดตัว ผ้าเช็ดหน้าแยกไว้เฉพาะสำหรับเด็กแต่ละคน	28 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านแยกแก้วน้ำส่วนตัวของเด็ก โดยการใส่ชื่อหรือสัญลักษณ์อย่างชัดเจน	28 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านดูแลเด็กไม่ให้หยิบอาหารที่ตกหล่นพื้นมารับประทาน	28 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านดูแลให้เด็กล้างมือภายหลังจากการเล่นในสนาม	28 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)

ตารางที่ 17 การปฏิบัติในการดูแลเด็กของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบ  
การเกิดโรคมือเท้าปาก (n = 28) (ต่อ)

การปฏิบัติในการดูแลเด็ก	จำนวน (ร้อยละ)			
	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติน้อยมาก	ไม่เคยปฏิบัติ
ท่านดูแลให้เด็กล้างมือก่อนรับประทานอาหาร	27 (96.4)	1 (3.6)	0 (0)	0 (0)
ท่านทำความสะอาดภาชนะใส่เครื่องดื่มด้วยน้ำยาล้างภาชนะทุกครั้ง	27 (96.4)	1 (3.6)	0 (0)	0 (0)
ท่านทำความสะอาดผ้าเช็ดตัวผ้าเช็ดหน้าทุกผืนก่อนนำมาใช้	27 (96.4)	1 (3.6)	0 (0)	0 (0)
ท่านดูแลให้เด็กใช้แก้วน้ำส่วนตัวโดยไม่ใช้แก้วน้ำร่วมกัน	26 (92.9)	1 (3.6)	1 (3.6)	0 (0)
เวลาพบเด็กป่วย ท่านรีบแยกออกจากเด็กปกติคนอื่นๆทันที	26 (92.9)	1 (3.6)	1 (3.6)	0 (0)
ท่านดูแลเด็กไม่ให้หอมของเล่นด้วยกัน/ซ้ากัน	26 (92.9)	1 (3.6)	1 (3.6)	0 (0)
ท่านดูแลทำความสะอาดเล็บมือเล็บเท้าของเด็ก	25 (89.3)	3 (10.7)	0 (0)	0 (0)
ท่านดูแลให้เด็กล้างมือหลังจากเด็กเสร็จภารกิจจากห้องน้ำห้องส้วม	27 (96.4)	1 (3.6)	0 (0)	0 (0)

ตารางที่ 17 การปฏิบัติในการดูแลเด็กของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบ  
การเกิดโรคมือเท้าปาก (n = 28) (ต่อ)

การปฏิบัติในการดูแลเด็ก	จำนวน (ร้อยละ)			
	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติน้อยมาก	ไม่เคยปฏิบัติ
ท่านคัดกรองเด็กป่วยหรือมีอาการ ผิดปกติก่อนการรับเข้าศูนย์	24 (85.7)	3 (10.7)	1 (3.6)	0 (0)
ท่านดูแลให้เด็กล้างมือภายหลังจาก การสัมผัสเด็กที่ป่วย	24 (85.7)	4 (14.3)	0 (0)	0 (0)
ท่านให้ผู้ปกครองงดการนำบุตร หลานที่ยังป่วยไม่หายมาศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก	24 (85.7)	3 (10.7)	1 (3.6)	0 (0)

3) การปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในการดูแลสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิด  
โรคมือเท้าปาก

การปฏิบัติในการดูแลสิ่งแวดล้อมของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า สิ่งที่ผู้ดูแล  
เด็กปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การทำความสะอาดห้องน้ำและสุขภัณฑ์ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ การจัดให้มีการ  
นำขยะไปทิ้ง การเปิดหน้าต่างห้องเรียน ห้องกิจกรรม ให้อากาศถ่ายเท แสงแดดส่องถึง และมีแสง  
สว่างเพียงพอ การทำความสะอาดโต๊ะเก้าอี้ที่เด็กรับประทานอาหาร การล้างห้องน้ำและสุขภัณฑ์หลัง  
เด็กขับถ่ายด้วยน้ำสะอาด และการเช็ดพื้นหากพื้นห้องเปียก หรือ ดูแลให้พื้นห้องแห้งเสมอ ร้อยละ  
100 ส่วนการดูแลสิ่งแวดล้อมที่ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 90 ขึ้นไป ได้แก่ การทำความสะอาด  
สะอาดเครื่องนอน ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอนด้วยการซัก ร้อยละ 92.9 ส่วนการดูแลสิ่งแวดล้อมที่ผู้ดูแล  
เด็กปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 80 ขึ้นไป ได้แก่ การทำความสะอาด ล้างของเล่นเด็ก การทำความสะอาด  
ห้องเรียนหรือห้องกิจกรรมด้วยการเช็ดถูด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ ร้อยละ 89.3 การนำที่นอนของเด็กออกผึ่ง  
แดด และการกำจัดน้ำเสียลงสู่บ่อบำบัด ร้อยละ 82.1 ทั้งนี้ยังพบว่า มีการปฏิบัติในการดูแลสิ่งแวดล้อม  
ของผู้ดูแลเด็กบางรายการไม่นำที่นอนของเด็กออกผึ่งแดดเป็นประจำ ไม่กำจัดน้ำเสียลงสู่บ่อบำบัด  
เป็นประจำ ร้อยละ 17.3 การไม่ทำความสะอาด ล้างของเล่นเด็ก และการไม่ทำความสะอาดห้องเรียน  
หรือห้องกิจกรรมด้วยการเช็ดถูด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ ร้อยละ 14.3 การไม่ทำความสะอาดเครื่องนอน ผ้าปูที่  
นอน ปลอกหมอนด้วยการซักเป็นประจำ ร้อยละ 7.2 (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 การปฏิบัติในการดูแลสิ่งแวดล้อม ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิดโรคมือ เท้าปาก (n = 28)

การปฏิบัติในการดูแลสิ่งแวดล้อม	จำนวน (ร้อยละ)			
	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติน้อยมาก	ไม่เคยปฏิบัติ
ท่านทำความสะอาดห้องน้ำและสุขภัณฑ์ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ	28 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านเปิดหน้าต่างห้องเรียน ห้องกิจกรรม ให้อากาศถ่ายเท แสงแดดส่องถึง และมีแสงสว่างเพียงพอ	28 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านทำการเช็ดพื้นหากพื้นห้องเปียกหรือ ดูแลให้พื้นห้องแห้งเสมอ	28 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านจัดให้มีการนำขยะไปทิ้ง	28 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านทำความสะอาดโต๊ะเก้าอี้ที่เด็กรับประทานอาหาร	28 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านล้างห้องน้ำและสุขภัณฑ์หลังเด็กขับถ่ายด้วยน้ำสะอาด	28 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
ท่านทำความสะอาดเครื่องนอน ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอนด้วยการซัก	26 (92.9)	1 (3.6)	1 (3.6)	0 (0)
ท่านทำความสะอาด สิ่งของเล่นเด็ก	24 (85.7)	3 (10.7)	1 (3.6)	0 (0)
ท่านทำความสะอาดห้องเรียนหรือห้องกิจกรรมด้วยการเช็ดถูด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ	25 (89.3)	3 (10.7)	0 (0)	0 (0)
ท่านนำที่นอนของเด็กออกผึ่งแดด	23 (82.1)	4 (14.3)	1 (3.6)	0 (0)
ท่านมีการกำจัดน้ำเสียลงสู่บ่อบำบัด	23 (82.1)	1 (3.6)	4 (14.3)	0 (0)

### 2.3 การสังเกตพฤติกรรมสุขภาพของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิดโรคมือเท้าปาก

ผลการสังเกตพฤติกรรมสุขภาพของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 10 ศูนย์ ที่พบการเกิดโรคมือเท้าปาก ในอำเภอลับแล พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ให้เด็กล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ร้อยละ 80 แต่ส่วนใหญ่เป็นการล้างมือด้วยน้ำเปล่า ร้อยละ 75 ส่วนการล้างมือ หลังจากเข้าห้องน้ำ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่งให้เด็กล้างมือ หลังจากเข้าห้องน้ำ แต่ส่วนใหญ่เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะล้างมือด้วยน้ำเปล่า ร้อยละ 80 การเช็ดมือหลังล้างมือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่งให้เด็กเช็ดด้วยผ้าเช็ดมือ ส่วนเรื่องพฤติกรรมในการรับประทานอาหารของเด็ก พบว่า เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทุกแห่งใช้ช้อนในการรับประทานอาหาร และไม่ตักอาหารรับประทานถาดเดียวกันกับเพื่อน และเด็กส่วนใหญ่ไม่ใช้มือหยิบจับอาหารรับประทาน หรือหยิบอาหารที่ตกนอกจาน/ถาดใส่ปาก ร้อยละ 70 พฤติกรรมการกัด /อม ของเล่น ร่วมกับเพื่อน/ต่อจากเพื่อน เด็กส่วนใหญ่ไม่กัด/อม ของเล่น ร่วมกับเพื่อน/ ต่อจากเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 90 ส่วนเรื่องพฤติกรรมใช้ผ้าเช็ดหน้า/ผ้าเช็ดตัว เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนใหญ่จะไม่ใช้ผ้าเช็ดหน้า/ผ้าเช็ดตัว และแก้วน้ำ ร่วมกันกับเพื่อน ร้อยละ 90 ตามตารางที่ 19

ตารางที่ 19 พฤติกรรมสุขภาพของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิด โรคมือเท้าปาก  
จำนวน 10 ศูนย์

สุขอนามัย	ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ
การล้างมือ		
ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร	8	(80.0)
ล้างด้วยน้ำเปล่า	6	(75.0)
ล้างด้วยน้ำและสบู่	2	(25.0)
การล้างมือ หลังจากเข้าห้องน้ำ	10	(100)
ล้างด้วยน้ำเปล่า	8	(80.0)
ล้างด้วยน้ำและสบู่	2	(20.0)
การล้างมือหลังหยิบจับของเล่น	5	(50.0)
ล้างด้วยน้ำเปล่า	5	(50.0)
ล้างด้วยน้ำและสบู่	0	(0)
การเช็ดมือหลังล้างมือ		
เช็ดมือด้วยกระดาษชำระแบบใช้แล้วทิ้ง	0	(0)
เช็ดด้วยผ้าเช็ดมือ	10	(100)

ตารางที่ 19 พฤติกรรมสุขภาพของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิด โรคมือเท้าปาก  
จำนวน 10 ศูนย์ (ต่อ)

สุขอนามัย	ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ
การใช้ช้อนในการรับประทานอาหาร	10	(100)
การใช้มือหยิบจับอาหารรับประทาน		
การหยิบอาหารที่ตกนอกจาน/ถาดใส่ปาก	3	(30.0)
การตักรับประทานอาหารรับประทานถาดเดียวกันกับเพื่อน	0	(0)
การกััด/อม ของเล่น ร่วมกับเพื่อน/ต่อจากเพื่อน	1	(10.0)
การใช้ผ้าเช็ดหน้า/ผ้าเช็ดตัว ร่วมกัน	1	(10.0)
การใช้แก้วน้ำร่วมกัน	1	(10.0)

#### 2.4 การประเมินสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่พบการเกิด โรคมือเท้าปาก

ผลการประเมินสิ่งแวดล้อมด้านสภาพแวดล้อมอาคารสถานที่ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ในเรื่องสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร การมีจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วนตามกิจกรรม ห้องเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มี พื้น ผนัง และบริเวณภายในอาคารแห้ง สะอาด ไม่มีคราบสกปรก ไม่มีกลิ่นเหม็น และมีพื้นที่ใช้สอย ในห้องนอน หรือห้องกิจกรรมเพียงพอ ความสะอาดของเล่นเด็กทุกประเภท เครื่องนอนสะอาด ไม่มีคราบ ไม่มีกลิ่นเหม็น และได้จัดให้มีแก้วน้ำดื่มเฉพาะตัวเด็กครบทุกคนและจัดเก็บแก้วน้ำในที่สะอาด ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 90

การประเมินสิ่งแวดล้อม ในหัวข้อ ห้องน้ำ ห้องส้วม พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินในเรื่องการมีห้องน้ำห้องส้วม แยกจากกัน, ความสะอาด ห้องน้ำ ห้องส้วม แห้ง และการมีอากาศถ่ายเทสะดวก และจำนวนโถส้วมถ่ายอุจจาระ ร้อยละ 70

การประเมินสิ่งแวดล้อม ด้าน สถานล้างมือ/แปรงฟัน พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าร้อยละ 70 ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินในเรื่อง สถานล้างมือ/แปรงฟัน และอ่างล้างมือ/สถานที่ล้างมือ มีกลิ่นเหม็น ไม่สะอาด มีคราบสกปรก

การประเมินสิ่งแวดล้อม ด้าน การป้องกันควบคุมโรค พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินในเรื่อง ศูนย์เด็กเล็กจัดให้มีอุปกรณ์ในการป้องกันควบคุมโรค และในเรื่องภาชนะรองรับขยะ ร้อยละ 30 ส่วนในเรื่อง การมีอุปกรณ์และสื่อต่างๆ ที่ใช้ประกอบการสอน เรื่องการป้องกันควบคุมโรคในศูนย์เด็กเล็ก ร้อยละ 70 ดังตารางที่ 20



ตารางที่ 20 การประเมินสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิดโรคมือเท้าปาก  
จำนวน 10 ศูนย์

เกณฑ์การประเมิน	จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์	
	แห่ง	(ร้อยละ)
สภาพแวดล้อมอาคารสถานที่		
สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารของศูนย์เด็กเล็กสะอาด	9	(90.0)
ศูนย์เด็กเล็กจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วนตามกิจกรรม	9	(90.0)
ห้องเรียน		
พื้น ผนัง และบริเวณภายในอาคาร แห่ง สะอาด ไม่มีคราบสกปรก ไม่มีกลิ่นเหม็น	9	(90.0)
ศูนย์เด็กเล็กมีพื้นที่ใช้สอย ในห้องนอน หรือห้องกิจกรรม เพียงพอ	9	(90.0)
เครื่องใช้สำหรับเด็ก		
ของเล่น		
ความสะอาดของเล่นเด็กทุกประเภท	9	(90.0)
เครื่องนอน		
เครื่องนอนสะอาด ไม่มีคราบ ไม่มีกลิ่นเหม็น	9	(90.0)
แก้วนํ้า		
การจัดให้มีแก้วนํ้าดื่มเฉพาะตัวเด็กครบทุกคนและจัดเก็บแก้วนํ้าในที่สะอาด	9	(90.0)
ห้องนํ้า ห้องส้วม		
ห้องนํ้า ห้องส้วม แยกจากกัน	3	(30.0)
ห้องนํ้า ห้องส้วม แห่ง สะอาด ไม่มีคราบสกปรกไม่มีกลิ่นเหม็น และมีอากาศถ่ายเทสะดวก	7	(70.0)
จำนวน โถส้วมถ่ายอุจจาระ	3	(30.0)

ตารางที่ 20 การประเมินสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบการเกิดโรคมือเท้าปาก  
จำนวน 10 ศูนย์ (ต่อ)

เกณฑ์การประเมิน	จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่	
	ผ่านเกณฑ์	
	แห่ง (ร้อยละ)	
สถานล้างมือ/แปรงฟัน		
จำนวนก๊อกที่ล้างมือ	7	(70.0)
อ่างล้างมือ/สถานที่ล้างมือ สะอาด ไม่มีคราบสกปรกไม่มี กลิ่นเหม็น	8	(80.0)
การป้องกันควบคุมโรค		
ศูนย์เด็กเล็กจัดให้มีอุปกรณ์ในการป้องกันควบคุมโรคมือเท้า ปาก	7	(70.0)
มีอุปกรณ์และสื่อต่างๆ ที่ใช้ประกอบการสอน เรื่องการ ป้องกันควบคุมโรคในศูนย์เด็กเล็ก	2	(20.0)
ภาชนะรองรับขยะ	7	(70.0)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Copyright© by Chiang Mai University  
All rights reserved